

СТАНОВИЩЕ

На дисертационният труд и автореферат на тема

Първична артериална хипертония в детска възраст- епидемиология, основни кардиоваскуларна рискови фактори и възможности за профилактика

Представен за публична защита пред научно жури за присъждане на научна и образователна степен „доктор“ по област на висше образование 7.Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1 Медицина и научна специалност „Педиатрия“- шифър03.01.50

Автор: д-р Надя Илиева Коларова-Янева,
редовен докторант към катедра „Детски болести“
Факултет по медицина, Медицински университет г. Плевен

Научни ръководители: проф.д-р Маргарита Цонзарова, дм
проф. д-р Снежана Тишева дмн

Изготвил становището: доц.д-р Анна Иванова Кънева-Ненчева, дм
Клиника по педиатрия и детска кардиология, СБАЛ–МНКБ
ЕАД, София, избрана за член на научното жури на
основание на заповед на Ректора № 145/27.01.2015

Служебен адрес: София1309; ул. Коньовица 65
ел.поща: kaneva_anna@abv.bg

Не съм открила пропуски в приложената от д-р Надя Илиева Коларова-Янева документация.Спазени са изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научните степени и заемане на академични длъжности в МУ Плевен. Нямам конфликт на интереси от участието ми в научното жури. Нямам общи научни трудове с докторанта.

Значимост на темата. Артериалната хипертония (АХ) е водеща причина за болестност и смъртност при възрастните. Създаването на нормограми и системното измерване на артериалното налягане (АН) разкрива повишено АН при над 5% от при децата. В последните години честота на първичната АХ (ПАХ) при деца нараства и това съвпада с епидемията от затлъстяване, обездвижване, тютюнопушене, неприродосъобразен начин на живот. Патологоанатомични изследвания на напълно асимптомни деца, починали при пътно-транспортни инциденти открива атероматозни плаки в стената на аортата, което показва, че корените на атеросклерозата са в детствотои борбата с нея, респективно с ПАХ трябва да започва още от детска възраст. Всичко това налага промяна в разбирането на патофизиологията и генетиката на ПАХ и активно търсене както на конвенционални рискови фактори, така и на дискретни промени в автономния дисбаланс, на фактори в перинаталното програмиране.

Артериалната хипертония в детска възраст е обект на системни проучвания у нас от 70-те години на 20 век с разработките на Проф. Коларов, доц. Белова, проф. Рахнева, д-р Недкова и по-късно доц. Л.Маринов. У нас не са извършвани системни проспективни анализи за ролята на микроелементите и влиянието върху ПАХ при деца, на обективирание на активно и пасивно тютюнопушене, на създаване на

профилактични програми за деца с АХ. По тази причина разработеният от д-р Янева дисертационен труд е актуален и с възможности за прилагане на практически мерки в борбата с това социално значимо заболяване.

Структура. Дисертационният труд, написан на 154 стандартни машинописни страници, е добре балансиран и включва въведение и литературен обзор (40 страници), цел и задачи (1 стр.), материал и методи(9стр.), резултати и обсъждане (53 стр.) изводи и приноси (3 стр.). Онагледен е с 8 таблици и 41графики, 17 фигури и 1 приложение. Библиографията включва общо 354 литературни източника, от които 20 са на кирилица и 334 на латиница, като над 50 % от цитираните публикации са от последните 10 години, и 112 (32%) от последните 5 години.

В **литературния обзор**, заемащ 1/4 от дисертацията пълно, системно и последователно са очертани проблемите ПАХ в детска възраст, с акцент върху рисковите фактори- генетични и от околната среда- перинатално програмиране, тютюнопушене, хранителен режим в аспекти на начин на хранене до 1-годишна възраст и в юношество, микроелементи, хиподинамия. Нерешените и недокрай проучени рискови фактори при ПАХ в детска възраст са предпоставки за разработване на дисертационният труд.

Целта на дисертацията е ясна и точна. Поставени са 5 **задачи**, които са добре формулирани и отговарят на поставената цел.

Материал и методи. На базата на ясно дефинирани критерии са проучени 75 деца с АХ на възраст 10-17 години и резултатите са сравнени с 25 контроли.

Резултатите са представени в 3 раздела. В първи раздел, епидемиология на ПАХ в Плевенски регион, д-р Янева намира честота на ПАХ 4,53 %, по-честа при момчета (65%). Висок е относителния дял на II степен ПАХ (58,7%) и нисък на прехипертонията (5,3%). Това се различава до голяма степен от публикуваните данни, говори за по-голяма давност на асимптомно протекла ПАХ и подлежи на проследяване с 24-часово мониториране на АН в бъдещи разработки на д-р Янева. Основен в дисертацията е втори раздел, рискови фактори за ПАХ. Д-р Янева намира наследствена обремененост с АХ при 84% от децата, със затлъстяване при 78%, както и статистическа зависимост между наследствената обремененост със затлъстяване и II степен ПАХ. В дисертационният труд подробно са разгледани факторите на околната среда. Д-р Янева изследва перинаталното програмиране и доказва статистическа връзка между тютюнопушенето на майките по време на бременността и ранната изява на високостепенна ПАХ у децата им, т.е това е рисков фактор върху който може активно да се въздейства. Разгледани са различни аспекти е връзката между хранителния режим и ПАХ. Д-р Янева намира статистически значимо понижение на срумния цинк и хром при деца с ПАХ в сравнение с контроли. Дефицитът на цинк и хром са свързани с повишената телесна маса, като цинковият дефицит е особено подчертан при момичета. Изследваният серумен мед показва пониски стойности, но без статистическа значимост. Налице е статистическа значимост между храненето до 1-годишна възраст и ПАХ, децата с ПАХ са по-често изкуствено хранени. В анкета, разкриваща хранителния режим на изследваните деца с ПАХ се доказва, че преобладаващият дял деца с ПАХ имат нездравословно и небалансирано хранене с предимно въглехидратна, ултрапреработена храна и енергийни напитки. Това корелира с намереното наднормено тегло в 60% от децата. В проучената от дисертантката група е висок дялът на пушачите (45%). Д-р Янева

обективно доказва тютюнопушенето с изследване на тиоцианати и намира високи нива при пушачи с ПАХ, което поставя тютюнопушенето като основен рисков фактор за ПАХ при деца с нормално тегло. Изследването на двигателната активност на децата с ПАХ показва корелационна зависимост с хиподинамията. В последната 3 част на дисертационният труд са обобщени клиничните, функционални и биохимични промени при деца с ПАХ.

Изводите, 9 на брой логично и правилно формулирани, следват данните от резултатите и статистическият анализ и отговарят на поставените цел и задачи. Съгласна съм представените 6 приноса.

Представени са 4 публикации, 2 в наши периодични и 2 в международни списания и 2 резюмета от национални научни форуми.

Авторефератът отговаря на изискванията на Закона за академичните кадри.

В **заключение** дисертационният труд на редовният докторант към катедра „Детски болести“ на Факултет по медицина, Медицински университет г. Плевен д-р Надя Коларова-Янева е с научен и практически принос в проучването и профилактиката на ПАХ в детската възраст. Той доказва, че борбата с ПАХ трябва да започне пренатално с отказ от тютюнопушене на бъдещите майки, да продължи след раждането и в детството с правилно хранене и природосъобразен начин на живот. Дисертационният труд на д-р Янева е основа за проспективни разботки за влиянието на променения двигателен режим и начин на хранене върху ПАХ, както и за проследяване на сърдечно-съдовото засягане при децата с ПАХ.

С пълна убеденост препоръчвам на членовете на научното жури да оценят положително дисертационният труд **„Първична артериална хипертония в детска възраст- епидемиология, основни кардиоваскуларна рискови фактори и възможности за профилактика“** и удостоят д-р Надя Илиева Коларова-Янева с научната и образователна степен „доктор“.

София

07април 2015 год.

Изготвил становището:

(доц. Анна Кънева-Ненчева дм)

